

IKUS-ENTZUNEZKOA
medicusmundi

‘MaLDITA

*con***versaciones**

‘ Ezzabaidatu, hausnartu eta ekiteko gida didaktikoak ’

LOVING SARAJEVO

conversaciones

“ Eztabaidatu, hausnartu eta ekiteko gida didaktikoak ”

medicusmundi

“ Hezkuntza askatasun praktika gisa eskaintzea edonork ikas dezakeen heziketa modu bat da. Ikaskuntza-prozesu hori errazagoa da gure bokazioaren alderdi bat sakratua dela uste dugun irakasleontzat; gure lana informazioa partekatzea ez ezik, gure ikasleen garapen intelektua-lean eta espiritualean parte hartzea ere badela uste dugu. Funtsezkoa da gure ikasleen arimak errespetatzen eta zaintzen dituen modu batean irakastea, beharrezko bal-dintzak sortu nahi baditugu ikaskuntzaren dimentsio sakon eta intimoenak martxan jarri ahal izateko. ”

Teaching to transgress bell hooks, 35. or.

aur kibi dea

AURKEZPENA_ 3

NOLA ERABILI GIDA HAU_ 3

GURE ASMOA_ 3

GURE LANTALDEA_ 4

HELBURU OROKORRAK_ 5

DOKUMENTALA IKUSI
AURRETIK_ 6

DOKUMENTALA IKUSI
ETA GERO_ 10

AGURRA ETA ITXIERA_ 29

MEDICUSMUNDIREn gida bat,

NORAY KOLEKTIBOAK

egina **ATELIER DE IDEAS S. COOP.**,

eta **PATRICIA RAIJENSTEIN**

ANA MAKETAren diseinua eta maketazioa.

Laguntzaileak:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Ajuntament de
Barcelona

Argitalpen honek Espainiako Lankidetzaren laguntza jaso du, Espainiako Lankidetzaren Agentziaren (AECID), Garapenerako Lankidetzarako Kataluniako Agentziaren (ACCD) eta Bartzelonako Udalaren bidez. Edukiaren erantzukizuna medicusmundirena da bakarrik, eta ez du, nahitaez, AECIDen, ACCDren eta Bartzelonako Udalaren jarrera islatzen.

Aurkezpena

Gida honen helburua da tresna izatea bai irakasle eta ikasleentzat, bai edozein bitartekari eta taldek osatutako edonolako binomioentzat ere. Gidaren muina osatzen duen dokumentalaren gai nagusiak lantzen laguntzea da asmoa; kasu honetan, **MALDITA** dokumentalarenak.

Zer galdera egin? Nola interpelatu, eta nola jaso eta bideratu ekarpen bakoitza? Zer proposamenek eraman gaitzakete ekintzara? Nola eragin pentsamendu kritikoa? Gida honek bidelagun izan nahi du gai horiek eta beste asko lantzeko.

Nola erabili gida hau

Gida erabiltzeko aholku batzuk:

- Proposamen bakoitzak bere helburu zehatzak ditu, irakasle edo bidetzaile bakoitzak taldeari egoki diezazkion.
- Ez da beharrezkoa jarduera guztiak egitea, ez eta proposatutako ordenean ere; taldeari gehien komeni zaizkionak edo gustukoena aukeratzeko pentsatuta dago gida hau.
- Talde bakoitzari ondo egokitzeko, halaber, proposamen mota ugari ditu, hala nola elkarrizketan, gorputzaren erabileran... oinarrituak.

Dena den, gida hau erabiltzeko gako nagusia da erabiltzen duenak hasi eta buka gozatzeko asmoa izatea, parte hartzeko, entzuteko eta ekarpen guztiak biltzeko beharrezko denbora emanez, gure eskemak agintzen duenari baino gehiago datorrenari erantzuteko malgutasunaz, eta erantzunak baino galdera gehiago sortzeko asmoarekin.

MALDITAekin aurkituko duzun gidak proposamen ugari eskaintzen dizkizu iraganaren, historiaren eta gerraren haritik tiraka ibilbidea egiteko eta, batez ere, Bozok ordezkatzan dituen orainaren, musikaren eta aniztasunaren haritik tiratzeko, bai eta Clararekin duen loturatik ere.

Gida hau pentsatu dugu zuk zeuk, irakasle edo bitartekari, aukeratu dezazun zu edo zure taldea gehien inspiratzen zaituzten bidea.

DOKUMENTALA IKUSI AURRETIK

Dokumentala ikusi aurretik lantzeko galdera eta dinamika sorta, taldearen abiapuntua mahai gainean jartzeko aukera ematen duena.

DOKUMENTALA IKUSI ETA GERO

Eta niri zer? Dokumentala ikusi eta gero, parte-hartzaileak eta haien emozioak zuzenean interpelatzen ditu.

Dokumentalaren isla datuetan. Dokumentalaren gai nagusiei buruzko informazio kuantitatiboa bilatzea planteatzen du. Ikerketa, edozein iritzi sortzeko oinarri.

Bazen behin... Istorioa nola kontatu zaigun aztertzeko unea: gidoia, protagonistak, musika, fotografia, etab.

Eta orain zer? Ekintzara pasatzeko zer egin dezakegun imajinatzeke eta hausnarketa bultzatzeko proposamenak.

Gelditu egiten gara, aurrera jarraitzeko. Denbora hartzea hausnartzeko, bildutakoari arreta eskaintzeko eta horren inguruan pentsatzeko.

Tiraka jarraitzeko hari batzuk. Dokumentalaren gaiez harago doan material osagarria. Eta musika, bideo, liburu eta abarren zerrenda osatzen jarraitzeko gonbita, hemen: documentales@medicusmundi.es.

- Hemendik aurrera zuri hitz egingo dizugu zuzenean, irakasle, bideratzailer edo bitartekari zaren horri, **gida hau zuretzat baita**.

Komunitate heterogeneoetan irakasteko ez diugu gure paradigmak soilik aldatu behar; pentsatzeko, idazteko eta hitz egiteko dugun modua ere aldatu behar dugu. Ahots engaiatuak ez du inoiz finkoa eta erabatekoa izan behar, beti mugimenduan egon behar du, eta bere buruaz haraindiko munduarekin elkarrizketan garatu behar da.

Teaching to transgress
bell hooks, 33. or.

GURE

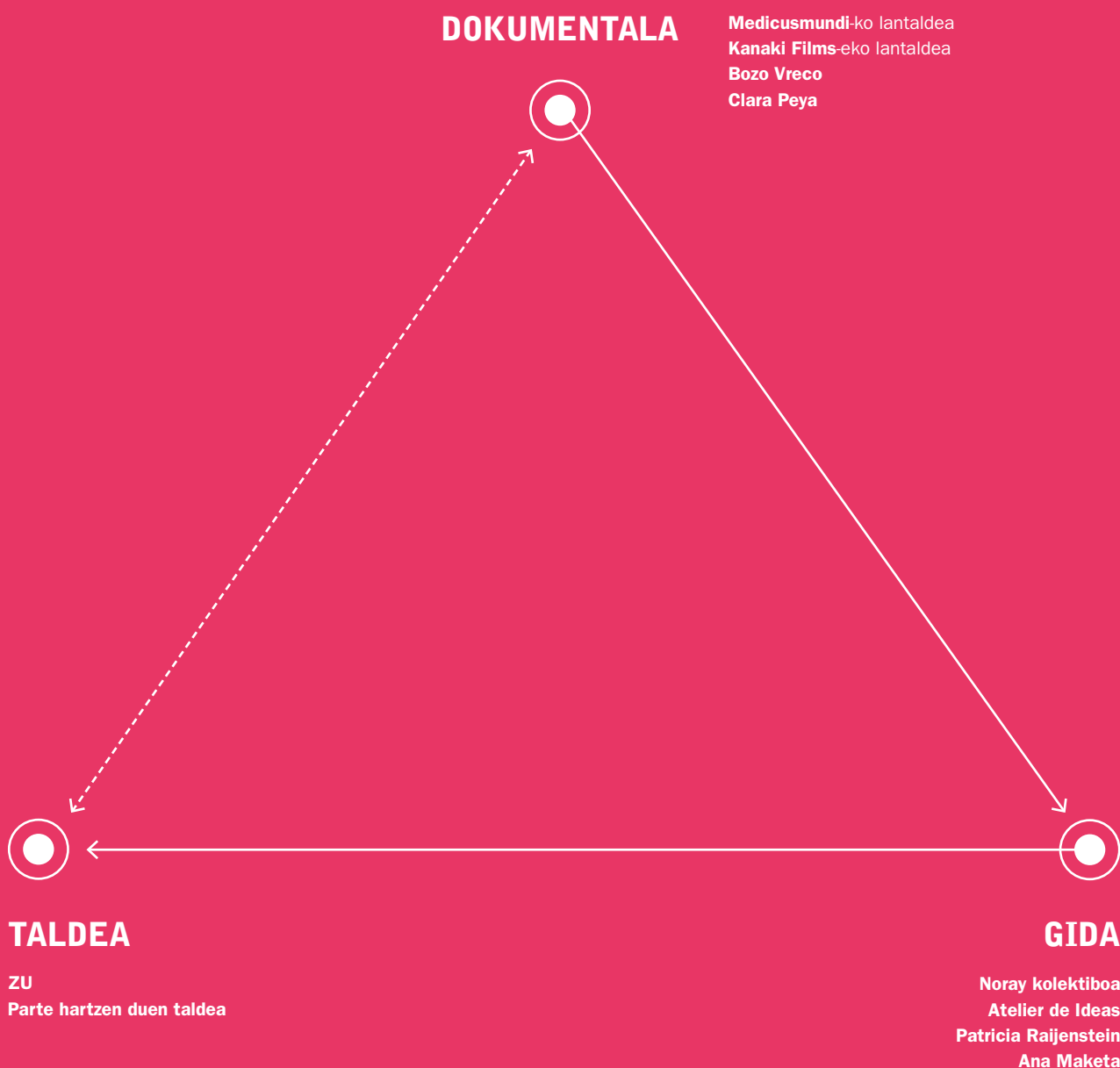
asmoa

Pentsamendu kritikoa erraztu eta bultzatzen duen ildo pedagogikoan kokatzea gustatzen zaigu; gure burua eta ingurua zalantzan jartzea, galderaz josi eta erantzunak aurkitu ahal izateko bideak bilatzea. Ziurgabetasuna eta deserosotasuna gaunditzea, ikasteko. Talde baten parte garela sentitzea maite dugu, haren ondoan sentitzea eta harekin batera hazi ahal izatea.

Gure lantaldea

Jende askoren artean erantzuten diegu helburu horiei. **Lantaldea osatzen dugu.**
Zuekin guztiokin, noski. Bestela, ezingo genuke ezer egin.

Helburu orokorrak

- Muga politikoak eta gorputzarenak gainditzen lagunduko duten bideak arakatzea.
- **LGTBIQ+** pertsonen eskubideak aintzat hartzen eta babesten ez dituzten gizarteak zalantzan jartzea eta, modu horretara, gizarte askea eraikitzen laguntzea.
- Dokumentalaren gai nagusiei dagokienez, gizarte gisa partekatzen dugun etorkizunari buruzko hausnarketa bultzatzea, bai generoari eta aniztasunari, bai gatazka armatuari dagokienez, eta horrek guztiak maila lokal eta globalean osasunarekin duen harremana kontuan hartuta.
- Laguntza, orientazioa eta tresna pedagogikoak erraztea, **MALDITA** filmaren eta proposatzen dituen gaien inguruko eztabaida eta gogoeta pizteko.
- Analisia egitean, behaketaren, pentsamenduaren eta ekintzaren arteko harremana sendotzea eta mota guztietako mugak zalantzan jartzea; arreta jartzea osasunean eragiten duten mugetan, gizarte- eta genero-determinatzaileen ikuspegitik

DOKUMENTALA IKUSI AURRETIK

- Aurretik ditugun ideietatik abiatuta, dokumentalean agertzen den lurraldea testuinguruan kokatzea.
- Sexu-genero sistemako termino batzuk bereitzea eta estereotipo eta aurreiritzi posibleekin erlazionatzea, baita aniztasunarekin eta osasunarekin ere.

DOKUMENTALA IKUSI ETA GERO

ETA NIRI ZER?

- Dokumentala ikusteak emozionalki eragin digunari arreta eskaintzea.
- Ikusi eta entzundakoak nola eragiten digun ulertzea.
- **MALDITA**k aurkezten digun Sarajevo kosmopolita, transgresore eta berritzailea erakustea.

Berariazko helburuak

DOKUMENTALAREN ISLA DATUETAN

- Informazioa bilatu eta kontrastatzeak duen garrantzia aitortu eta sustatzea, ikasteko eta ezagutza eraikitzeko prozesuaren parte gisa.
- Informazio-iturrien objektibotasuna zalantzan jartzearen aldeko jarrera sustatzea.

BAZEN BEHIN..

- Dokumentalaren ikus-entzunezko hizkuntza zinematografikoa identifikatzea.
- Dokumentalaren atal batzuk esplizitu egitea.
- Musika kulturak, etniak eta belaunaldiak lotzen dituen zubi gisa ulertzea, bai eta askatasunaz hitz egiteko hizkuntza unibertsal gisa ere.
- Arauari jarraitzen dioten gorputzak zalantzan jartzea.
- Publizitatearen inguruko polemika sortzea.

ETA ORAIN ZER?

- Talde jakin batzuek bizi duten diskriminazioa nabarmentzea, eta ikusaraztea zer nolako zailtasunak dituzten kargu publikoetan aritzeko.
- Gerraren ondorioz etxea eta familia utzi behar dituzten pertsonen enpatia sortzea.
- **LGTBIQ+** pertsonen inguruan izan ditzakegun aurreiritziak ikusaraztea.

GELDITU EGITEN GARA, AURRERA JARRAITZEKO

- Saioan landutakoaren inguruan kontzientzia hartzea, bai norbanako gisa, bai talde gisa.
- Lotura egitea, alde batetik, mugei buruzko ideia eta hausnarketa berrien eta, bestetik, gure eta jendearen bizitzan dituzten ondorioen artean.
- **MALDITA**ren saioa elkarrekin ixtea.

TIRAKA JARRAITZEKO HARI BATZUK

- Zuekin komunikatzeko bidea aktibo mantentzea eta gida bizia izatea.
- **MALDITA**n proposatzen diguten materiala baino harago joatea, nahi duzuen modura.

DOKUMENTALA *ikusi aurretik*

?

ZER DAKIZU? ZER USTE DUZU?

Gutako bakoitzak eraikitzen duen prozesu gisa ulertzen dugu ikaskuntza eta, horrekin batera, ezagutza eta pentsamendua. Beraz, **MALDITA** ikusi **AURRETIK** egiteko zenbait dinamika proposatzen dizkizuegu, helburu bikoitzarekin.

Alde batetik, MALDITAK lantzen dituen gaiei buruz taldeak dagoeneko dauzkan eta eraiki dituen eskemak eta ideiak ezagutuko ditugu, horiek izango baitira zuen tresnak ideia horietan sakontzeko edota ideia berriak eraikitzeko. Horrelaxe jakingo dugu nondik abiatu eta nola aktibatu konexioak.

Beste alde batetik, giroa sortu, eta taldea prestatu behar da dokumentalari ekiteko. Hartara, gaia norantz eraman erabaki ahal izango duzue, edo interes orokorra nora bideratuta dagoen ikusi, ondorengo eztabaida hobeto gidatu ahal izateko. Horrela fokuratuko dugu gaia.

***MALDITA** Sarajevon eta Bartzelonan gertatzen da.*

***MALDITA** musika da.*

***MALDITAK** gatazkaz eta elkartasunaz hitz egiten du.*

***MALDITAK** maitasun- eta itxaropen-istorioa aurkezten digu.*

***MALDITAK** mugak aztertzen ditu.*

Hiru dinamika proposatzen dizkizuegu aurretiko ideiak sortzeko eta iraganeko eta oraineko hariak azaleratzeko. **Dinamikek ez dute irtenbide zuzen bakarra, guk gako batzuk besterik ez dizkizuegu emango.** Gaia sakon ezagutzen baduzue, nahi bezala alda dezakezue proposamena. Eta, ezagutzen ez baduzue, baina dinamika proposatu aurretik gehiago jakin nahi baduzue, horretarako erreferentzia batzuk eskaintzen dizkizuegu **TIRAKA JARRAITZEKO HARI BATZUK** atalean.

Sarajevo... nongo hiriburua? Kokatzeko

HELBURUA

Aurretik ditugun ideietatik abiatuta, dokumentalean agertzen den lurraldea testuinguruan kokatzea.

DINAMIKA

Gaur egun, Sarajevo askotariko hiria da, kultur aberastasun handiko topagunea. Balkanetako eta, bereziki, Sarajevoko arragoa ikertzea eta testuinguruan kokatzea metafora polita da Europa ezin ederrago eta pluralagoa ulertzeko.

Lau lantaldetan banatuko dugu taldea. Balkanetako mapa mutu batetik abiatuko gara. **Zein herrialde mugarrizten dituzte orain muga horiek?** Zazpiak kokatzeko eskatuko diegu: Serbia, Ipar Mazedonia, Kosovo, Bosnia-Herzegovina, Eslovenia, Kroazia eta Montenegro. **Zer dakite herrialde horiei buruz? Zein da bertako hizkuntza? Eta erlijioa? Zer dakite haien historiaz? Ezagutzen dute pertsonaia garrantzitsuren bat?**

**Bideo hau proiektu dezakezue ikasgelan: https://www.youtube.com/watch?v=vjWVFZ5e_vo.*

Ideiak bildu ondoren, ikerketa laburra egitea proposatuko diogu lantalde bakoitzari:

1) Lantalde batek gerra aurreko Jugoslavia iker dezake (XX. mendea); **2)** Beste talde batek Balkanetako Gerraren ikerketa txikia egin dezake (1991-2001); **3)** Beste batek, Bosnia-Herzegovinaren gaur egungo irudia iker dezake, eta **4)** Azkenik, talde batek gaur egungo Sarajevo hirian sakonduko du.

***Dinamika hau etxean egiteko ere proposa dezakegu, aldeztu aurretik jakinarazita. Hartara, bakoitzak etxetik landuta ekarriko du besteekin elkarbanatzeko informazioa.*

GAKOAK

Bereziki gai hauek lantzea nahiko genuke: Zer dakigu Bosnia-Herzegovinari buruz? Zer dakigu herrialdearen eraikuntza politiko, sozial, ekonomiko eta estrukturalari buruz? Zein harreman du Balkanekin? Eta gainerako Europarekin? Denbora eta espazio jakin batean kokatu nahi dugu, ez modu globalean, eta ideia lausoak ondo zehaztu nahi ditugu. Dakiguna edo dakigula uste duguna agerian utzi nahi dugu, Sarajevo, Bosnia-Herzegovina eta Balkanen inguruan ditugun estereotipo eta aurreiritziak ikusarazi. Epaitu gabe. Horrek lagunduko du dokumentala bere testuinguruan ikusten eta aldeztu aurreko informazioarekin erlazionatzen.

- 5'** aurkezpena egiteko.
- 15'** informazioa bilatzeko.
- 15'** partekatu eta eztabaidatzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke. Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da. Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Jarduera ikasgelan egingo bada, Balkanetako mapa mutu politikoaren paperezko kopia behar du ditugu lantalde guztientzat. Mugikorrak edo ordenagailu eramangarriak ere behar dira informazioa bilatzeko eta Wifia erabiltzeko.

HELBURUA

Sexu-genero sistemako termino batzuk bereiztea eta estereotipo eta aurreiritzi posibleekin erlazionatzea, baita aniztasunarekin eta osasunarekin ere.

DINAMIKA

DivTaldea hiruzpalau lantaldetan banatuko dugu. Dinamikak 4 fase izango ditu, lehen hiru-rak talde txikietan egiteko eta, azkena, talde handian.

1) Talde bakoitzak, ideia-jasaren bidez eta adostasunez, sexu-genero sistemarekin lotutako 5 hitz edo termino proposatuko ditu. Bost papertxotan idatziko ditu eta ondoko taldeari emango dizkio.

2) Talde bakoitzak ondokoaren 5 terminoak jasoko ditu; baliteke haiek esandakoarekin bat etortzea, ala ez. Taldekideen artean komentatuko dituzte eta termino bakoitzerako definizio bat zehaztuko dute; papertxo bakoitzaren atzeko aldean idatziko dituzte definizioak. Bostak definitu eta gero, beste talde bati emango dizkiote; posible bada, lehenago haien terminoak jaso dituen talde berberari.

3) Talde bakoitzak beste talde batek zehaztutako sexu-genero sistemako 5 termino jasoko ditu, irakurri, eta horien inguruan apur bat hitz egingo du. Ondoren, gidolari taldea balira bezala, telesail bateko pertsonaia bat sortu beharko dute definizio bakoitzerako, haren ezaugarriak zehaztu, eta deskribapen zehatza idatziko dute. Pertsonak definitzeko terminoak ez badira, praktika horiek egiten dituen norbait deskriba dezakete, haren estilo, aukera, orientazio eta abarren arabera.

4) Azkenik, talde handira itzuliko dira eta beren pertsonaiak eta definizioak komentatu eta partekatuko dituzte. Pertsonaiak aurkezteko eskatuko diegu, eta kontrastatzeko: definizioetan esandakoarekin antza dute ala ez? Denok ados al gaude? Zergatik dago adostasuna/desadostasuna? Eta zer uste duzue terminoen definizioez?

Gogoeta egiteko beste galdera batzuk: **Zein termino ez zenuten ezagutzen? Zein atal irudituzazue errazena? Zein zailena? Erraza egin zaizue ados jartzeari? Zertan bai? Zertan ez?**

Orduan, zuetako zenbat egongo zinatekete ados esango bagenu emakumeak delikatuak eta maitekorrak izan behar direla, ile luzea izan behar dutela, makillatu behar direla eta beti egon behar direla prest laguntzeko gizon seguru, gogor, arrakastatsu, neurritsu eta futbolzaleei? Nola planteatu dezakegu galdera hori trans, gay, lesbiana eta abarrez esperoko genukeenaz ditugun ideiak zalantzan jartzeko?

GAKOAK

Kontuan izan, dinamika abiatzeko azalpen posible gisa, sexu-genero sistema zera dela, sexuaren ikuskera biologikoaren eta generoaren sexu-esleipenaren arteko erlazioa. Genitaletan agertzen den **ezaugarri biologiko** bat dago, eta horretatik abiatuta generoak esleitzen duen **osagarri kulturala** (emakumea edo gizona izatea). Zergatik **sistema**? Sistema esaten zaio ezaugarri fisikoen inguruan kultura-desberdintasunak sortzen dituelako eta gizartea desberdintasun horietatik abiatuta antolatzen duelako.

Zein, adibidez? Esaterako, tradizioz emakumeek etxean lan egin izana eta gizonak soldata baten truke kanpoan lan egin izana. Ikuspegi horri esker antzeman daiteke generoa erai-kuntza bat dela, erraz alda daitekeela garaiaren eta kulturaren arabera, eta sexua, aldiz, nahiko egonkorra dela.

Ezein taldek proposatzen ez badu, bideratzaile gisa proposatu behar ditugun **terminoak: Zisgenero / Transgenero / Queer / Genero jaria korra duen pertsona** [talde bakoitzari bat esleitu diezaiokegu, bat ere proposatzen ez badute]. Beste termino batzuk ere proposa ditzakegu, lehenengo fasean nondik hasi ez badakite: gay, lesbiana, intersexuala, bisexuala, generoa, sexualitatea, orientazioa, asexuala, bitarra, heterosexuala, genero-disforia, drag queen/king, etab.

Dinamika aurkeztu eta garatzeko, funtsezkoa da argi izatea (eta, beharrezkoa denean, argitzea) ez dela sexualitateari buruzko dinamika bat, aniztasunari buruzkoa baizik, eta aurretik genituen ideiak eta ezagutzak bateratzeko ariketa. Era berean, bereziki garrantzitsua da taldean arau batzuk adostea dinamika egin ahal izateko, hain zuzen ere gaiak zerikusi handia duelako sexualitate, identitate eta errespetuarekin. Talde bakoitzak erabakiko du zein diren bere arauak, baina ulertuko dugu oinarritzkoena dela inork ez duela inor iraindu ez mehatxatuko.

Terminoetan zalantzak edo eztabaidak sortzen direnean, **TIRAKA JARRAITZEKO HARI BATZUK** atala daukazue, termino gaurkotuen glosarioetarako loturekin. Glosario batzuek orientazio medikoa dute; beste batzuk, aldiz, lehen pertsonen hitz egin dezaketenean idatzi dituzte. Baliteke, halaber, esperientzia izateagatik aditua den norbait egotea zure taldean; haren ahotsari adituaren lekua eman iezaiozu, beraz. **Une egokia da taldeko ahots ez-hegemonikoak indartzeko.**

Agertu diren terminoak irudikatzeko pertsonaiak deskribatzean, estereotipoak agertzea bilatzen dugu batez ere, bai aurreiritzien aurretik daudenak, bai egungo konbentzio kultural eta sozialak betetzen ez dituzten pertsonak diskriminatzea eragiten dutenak. Eta ez ditugu estereotipo horiek epaitu nahi: iritzia aurreratzen badugu nekez identifikatuko ditugu, eta ikusten ez baditugu, orduan ezingo ditugu aurreiritziak desaktibatu. Ez da komeni parte-hartzaileek esandakoa zuzenean kontraesatea edo adierazpen irmorik egitea; beharrezkoa denean, beste iritzi batzuk bila ditzakegu taldean bertan, eta ados ez dauden iritziak onartuko ditugu. Hala ere, **horrek ez du esan nahi gorroto-adierazpenak edo irainak onartuko ditugunik.**

- 5' dinamika aurkezteko / taldeak banatzeko.
- 5' terminoak proposatzeko.
- 10' terminoak definitzeko.
- 15' pertsonaiak deskribatzeko (estereotipoak).
- 15' partekatu eta eztabaidatzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke.
Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da.
Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Idazteko materiala besterik ez dugu behar: papera eta boligrafoak talde guztientzat.

Gutxienekoa lantzeko...

Edozein arrazoi dela eta, proposatutako dinamika bakar bat ere ezin izan baduzue egin, proposatzen dizugu **DOKUMENTALA IKUSI AURRETIK**, gutxienez, gogoeta hau planteatzea taldeari:

Nola definituko zenukete/zenituzkete MUGA(K)?

Zer ondorio dituzte zuretzat pertsonalki?

Maila kolektiboan zertarako balio dutela uste duzu?

Zure ustez, zer ondorio dituzte pertsonen eta gizartearen OSASUNEAN?

Banatu bi post-it taldekide bakoitzari eta, papertxoak eskaintzen dien espazio txikian, idatz dezatela zein izango liratekeen haien erantzunak une horretan bertan. Ondo gorde itzazu. Horiek izango dira aldamioak. ;)

DOKUMENTALA *ikusi eta gero*

?

ETA NIRI ZER?

Dokumentala ikusi eta berehala, barrura begiratu eta sentitutako emozioak identifikatzeko unea da. Ikusi eta entzundakoak nola eragiten gaituen argitzen saiatzeko unea da, dokumentaleko protagonistek erakutsitako egoerek gurekin zer lotura duten pentsatzeko.

Dinamikak

1) Bozo maitea...

HELBURUA

Sentitutako emozioak idatziz adierazteko gozamena sustatzea.

DINAMIKA

Galderei banaka zein taldeka eman dakieke erantzuna. Guztiei erantzun dakieke, batzuei soilik, edo bakar bati. Baliteke galderak inspirazio-iturri izatea eta beste galdera batzuk sorraraztea... Dena dago irekita irakasle edo bitartekari gisa taldeari hobeto egokitzen zaiola iruditzen zaizuna egiteko.

- Uneren batean identifikatuta sentitu al zara?
- Aipa ezazu dokumentalarekin ikasi duzun eta harritu zaituen zerbait.
- Zer iruditu zaizu bidegabeena? Zer itxaropentsuena?
- Itxaropena eta justizia zure osasunarekin lotuta daudela uste al duzu? Eta guztion osasunarekin?
- Pertsona batek diskriminazioa sentitzeak nola eragiten dio haren buru-osasunari?
- Dokumentalaren zein une nabarmenduko zenuke eta zergatik?
- Uste duzue dokumentalean kontatzen diren istorioak bizi zareten herrialdean ere gerta daitezkeela? Nola?

Taldean elkarri entzuten eta ideiak partekatzen denbora-tarte bat eman eta gero, banakako planora eramatera animatzen bazarete, gutun bidez egitea proposatzen dizuegu. Bozori berari idatz diezaiokezue, eskuz, **MALDITA**ren hasieran bezala. «Bozo maitea...».

Gutunen argazkiak e-posta helbide honetara bidal ditzakezue:

documentales@medicmundi.es eta hortik Bozori bidaliko dizkiogu.

Baliteke taldeko pertsona batzuek, adinaren arabera, inoiz gutunik eskuz idatzi ez izana, edota eskuz idatzitako gutun bat inoiz jaso ez izana. Gutunez kontatzen dena ez da beste inola kontatzen.

GAKOAK

Goiko galderak norberaren edo oso hurbilekoen esperientziekin lot daitezke, eta baliteke parte-hartzailearen batek horiek partekatzeko beharra sentitzea. Intentsitate emozional handiko uneetan laguntzeko, taldeak kontu handiz jokatu behar du: errespetuz entzun behar du, hitz egiteko denbora eskaini behar du, etenik egin gabe eta iritzirik eman gabe. Norbait deseroso sentitzen bada, komenigarria izan daiteke minutu batzuez ikasgelatik ateratzeko aukera eskaintzea, eta interesgarria da aukera hori saioa hasi aurretik eskaintzea.

5' dinamika aurkezteko.

10' galdera bakoitzeko.

10' gutuna idazteko (hala erabakitzen baduzue).

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke. Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da. Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Leku zabala, altzaririk gabea.
- Idazteko materiala.

Sarajevok aukeratu ninduen*

HELBURUA

Gure bizitoki den lekuarekiko lotura eta gure ongizateak harekin duen harremana ikusaraztea.

DINAMIKA

MALDITAn, une batean Bozok zera aitortzen digu: Sarajevok aukeratu ninduen. Bozok Sarajevo erakusten digu Clarari erakusten dion bitartean, eta bere begien, hitzen, ahotsaren... bidez ikusten dugu hiria, baita bere mugikorraren pantailaren bidez ere. Hala, Sarajevo ez da gerra izugarri baten lekuko soilik izan, maitasun-istorio honen eta beste askoren lekuko ere izan da.

- Zer harreman dugu gure bizitokiarekin? Nola bizi gaitu?
- Garen horrek zenbateraino du zerikusia gure ingurunearekin?
- Nola begiratzen diogu gure hiriari, herriari, kale horri, parke horri edota izkina hari? Eta nola erakusten diogu munduari?
- Zenbateraino dato lotuta gure ongizatea gure inguruarekin?

Bizi ditugun lurralde eta espazioekin ditugun loturak ezagutzea proposatzen dizuegu.

Horrekin batera zera planteatzen dizuegu, denbora apur bat hartu eta bizi zareten lekuan paseoa egitea, gustokoen dituzuen txokoetatik pasatzea, edo une garrantzitsuak bizi izan dituzuen txokoetatik, eta berriro jotzea gehien maite dituzuenekin elkartzen zareten lekue-tara, edo bakardadean gustora egoten zareten tokira, barrez edo negarrez lehertu zareten lekura, beti itzultzeko gogoia ematen dizuen tokira edo inoiz gehiago ikusi nahi ez duzuen leku horretara. Zeharkatzen dituzuen lekuak benetan bizitzeko paseoa.

Aukeratu leku bat eta egin bideo txiki bat edota argazkia(k) bertan. Horrez gain, jarri hitzak: kontatu zer ikusten duzuen handik eta zergatik aukeratu duzuen leku hori.

GAKOAK

Lehenik eta behin, jardueraren zati bat ikastetxetik, ikasgelatik edo taldearen espaziotik kanpo egiteko pentsatuta dagoen arren, eta saioaren denboratik kanpo, posible da ego-kitzea eta paseoa ikastetxean bertan egitea, hala badagokio. Gainera, tresna egokia izan daiteke taldekideek ikastetxearen espazioarekin dituzten loturak ezagutzeko. Hala balitz, bikoteka edo lagun-talde txikitik ere egin lezakete paseoa.

Bigarrenik, jarduera hau nahiko intimo eta subjektiboa da eta, beraz, arreta handiagoa eskaini beharko zaio taldeari. Bitartekari-lanetan ari zaretenon zeregina izango da eraba-kitzea nola lortu proposamenek konpromiso handiagoa edo txikiagoa izatea, edo nolabait poetiko edo artistikoak izatea, betiere kontuan izanda beren burua gehiago erakusten duten horiekiko errespetua eta zaintza bermatu behar direla. Gure ingurunea eta harekin ditugun loturak aztertzeo helburua alde batera utzi gabe, ikuspegi historikoagoa ere proposa dezakezue: leku horrekiko duten harremana kontatzeaz gain, beste garai batean gertatu-takoa ere iker dezatela, edo beste pertsona batzuek leku horretan bizi izandakoa.

Era berean, leku horiek gure osasunarekin duten harremanean ere jar dezakezue arreta, bai ingurumenarekin lotutako determinatzaileen ikuspegitik, bai gure osasunaren determi-natzaile sozialen ikuspegitik.

5' dinamika aurkezteko

10' aurkezpenak prestatzeko
(ordenagailuan biltegitratzea,
USB, teknikoki prestatzea...).

20' partekatzeo: banakako aurkezpenak
eta elkarrekin hausnartzea.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke.
Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da.
Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Pertsona bakoitzeko mugikor bat edo argazki-kamera bat.
- Ikasgelan ordenagailu bat eta proiektore bat.

Banaka egiteko proposamena da eta, ahal dela, denbora-tarte bat eskatzen du taldekako saiotik kanpo

Dokumentalaren isla datuetan

Aurretik genituen ideiak kontuan hartuta, bai eta gaiak pertsona bakoitzari nola eragiten dion ere, beharrezkoa da ikertzea eta informazioa bilatzeko denbora-tarte bat hartzea, mugen eta osasunaren arteko harremanean sakontzeko, aniztasunaren eta eskubideen arteko harremanean, Sarajevo eta Bartzelonaren artekoan; horrelaxe egingo ditugu balorazio eta diagnostiko egokiagoak. Diagnosiari esker hobeto ekin ahal izango dugu, eta gure testuinguruan egoera eraldatzen lagunduko duten ekintzak proposatu, gure mugak ezagutu eta zalantzan jartzeko.

Hiru ikerketa txiki egitea proposatzen dizuegu. Bakarra egin dezakezue, gehien interesatzen zaizue-na edo gutxien ezagutzen duzuen gaiaren ingurukoa; edota hiru taldetan bana zaitezkeite gai guztiak lantzeko eta, ondoren, ikertutakoa partekatu

HELBURUA

- **Informazioa bilatu eta kontrastatzeak duen garrantzia aitortu eta sustatzea, ikasteko eta ezagutza eraikitzeke prozesuaren parte gisa.**
- **Informazio-iturrien objektibotasuna zalantzan jartzearen aldeko jarrera sustatzea.**

Proposatutako hiru ildoetako edozeinetan, lor daitekeen informazioa edo datuak bezain garrantzitsu-a da bilaketaren prozesua bera.

Bestalde, honako hau ere galdetzen diogu gure buruari:

- **Non eskuratu dugu informazio hori? Nork eman ditu datu horiek? Nork bildu eta argitaratu du informazioa?**
- **Zer parametro erabili ditugu informazio hori eskuratzeko?**
- **Informazioa aurkitzeko zailtasunak izan dituzu? Zein motatakoak izan dira zailtasun horiek (hizkuntza, fidagarritasuna, informatzaileen joera, eskuragarritasuna, etab.)? Zer izan da errazena?**

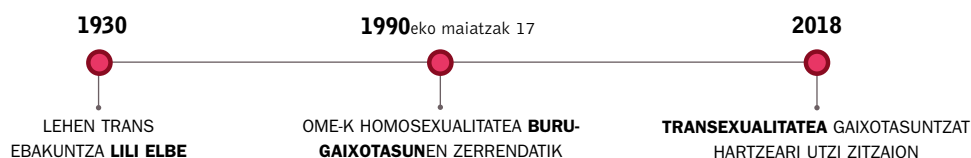

Eta zu... ezkon zaitezke? Eta zer beste eskubide ditugun.

Berdintasuna eta bereizkeriarik eza giza eskubideen nazioarteko arauen oinarritzko printzipioak dira. Pertsona orok du, salbuespenik gabe, giza eskubide guztiak bermatuak izateko eskubidea, besteak beste, legearen aurrean berdin tratatua izatea eta edozein arrazoigatik diskriminatua izatean babesa jasotzea (adibidez orientazio sexualagatik edo genero-identitateagatik diskriminatua izatean). LGTBIQ+ pertsonen komunitateek giza eskubideen urraketak jasan ditzakete, hala nola indarkeria homofobiko eta transfobikoa, hilketak, bortxaketak, atxiloketa arbitrarioak, lantokian diskriminazio orokorra edota oinarritzko zerbitzuak (etxebizitza, osasun-laguntza etab.) eskuratzeko diskriminazioa.

Orduan, gure helburua da egoera apur bat hobeto ezagutzea, ulertzeko nola bizi duten eskubideen berdintasun hori hainbat lurraldetan genero- eta sexualitate-identitateari eta -adierazpenari buruzko arauak jarraitzen ez dituzten pertsonen. Horrez gain, beste iturri batzuetako informazioarekin kontrastatu nahi dugu, Sarajevon eta Bartzelonan Bozo eta Clararen bidez ikusi eta entzun ahal izan dugunaz gain. Hala, ikertzea erabakitzen duzuen lekuetan, zehatz baloratu nahi dugu aniztasuna errespetatzearen aldeko borroka.

Taldea zatituko dugu lantalde txikiagoetan lan egiteko, eta denbora-tarte bat eskainiko diogu LGTBIQ+ pertsonen eta haien eskubideen aldeko borrokaren historia ikertzeari. **Talde osoaren artean denbora-lerroa eraikitzea izango da xedea, LGTBIQ+ borrokan egondako gertaera garrantzitsuenekin.**

GAKOAK

Taldeari egokitzeko aukera bat da ikerketa denboran eta espazioan mugatzea zuentzat ahalik eta interesgarri eta egokiena izan dadin, eta hezkuntza eta curriculumerako helburuak betetzeari begira. Hau da, denbora-lerroa Antzinarotik has daiteke, edo Stonewall-etik, eta ikerketak mundu osoa barnebildu dezake, edo Europa soilik, edo Espainiako Estatua bakarrik. Beste aukera bat da talde txikiagoetan banatzea eta bakoitzak eskubideen aldeko borroka lurralde edo garai zehatz batean ikertzea, gero denboraren lerroa eraikitzen dugunean denon artean osatzeko. Bestela, talde batzuek pertsonen eskubideei egin zaizkien eraso adierazgarriak bila ditzakete, edota kriminalizazioa egiten den lekuak. Beste talde batzuek, berriz, aniztasunaren aldeko borrokaren konkistetan jar dezakete arreta, edo eskubideak onartu eta babesten diren lekuetan, ondoren informazio hori guztia kontrastatu ahal izateko.

Funtsezkoa da informazio-iturriei eta bilaketa-prozesuari buruzko lehen galdera horien erantzuna partekatzea, eta ikerketa sakonagoa egin ahal izateko lankidetzaren aberastasuna azpimarratzea. Halaber, oso garrantzitsua da nabarmentzea linealtasun gutxi dagoela pertsonen eskubideen aldeko borrokan, eta horretan jarraitu beharra dagoela.

TIRAKA JARRAITZEKO HARI BATZUK atala lagungarri izan dakizueke.

- 5'** proposamena aurkezteko /taldeak antolatzeke.
- 20'** taldeek beren denbora-lerroa sortzeko ikertu eta dokumentazioa biltzeko.
- 15'** partekatzeko (begiraturako iturriak, bilaketaren zailtasunak/erraztasunak, ustekabeak) eta denbora-lerroa bakarrik sortzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke.
Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da.
Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Wifi konexioa eta informazioa bilatzeko gailuak.
- Errotuladoreak eta paper luzea [baldin eta lerroa digitala soilik ez izatea erabakitzen baduzue].

Nahasketa ona osasungarria da. Datuek esaten al dute?

MALDITAK ulertarazten digunez, eta Bozok transmititzen digunez, Sarajevo hiri konplexua da, askotarikoa, historiaz eta istorioz betea, eta ez armek, ez gatazkek, ez zuri-beltzeko mundua ezarri nahi dutenen inbidiak ez dute lortu suntsitzea hiriaren “konplexurik gabeko arima”. Sarajevo, Bozo eta beste hainbat bosniar bezala, behin eta berriro jaiotzen da eta gero eta pluralagoa, aberatsagoa eta konplexuagoa da. Bozok ere Malditan hain ongi ezauzarritzen eta aurkezten duen ezaugarri horrek, bestalde, zera galdetzera eramaten gaitu:

Zerk egiten gaitu erresistente?

Lurralde, hiri, gizarte edo norbanakoa zerk egiten duen erresistente eta osasuntsu, hori ikertu nahi dugu, eta denon artean egitea proposatzen dizuegu. Eta datuekin!

Gure osasuna gure geneen mende bakarrik ez dagoela kontuan hartuta, gure ongizatea eta ongizate orokorra zerk baldintzatzen dituen jakiten saiatuko gara. Osasun-determinatzaileen artean aurkituko ditugu erresistentziarako osagai horietariko batzuk.

Lau lantaldetan banatuko dugu taldea, eta gure ongizate-espektrora eragiten duten lau arloetako baten inguruko ikerketa burutuko du talde bakoitzak, eredu honen arabera:

* 2007ko Asturiasko Osasun Egoera Aztertzeko erabilitako eredu. Terris eta Dahlgren eta Whitehead-en ereduetatik hartuta eta moldatuta.

Gure lurraldearen eremu bakoitza osatzen duten alderdi batzuen (ez guztien!) datuak biltzen saiatuko da talde bakoitza (gure udalerriri, komunitateari edo herrialdeari egokitu diezaiokegu).

- **a.i.1. Ingurumen sozioekonomikoa**
- **a.i.2. Baliabideak**
- **a.i.3. Bizimoduak**
- **a.i.4. Ingurumen fisikoa**

Lehenik eta behin, talde bakoitzak osasun-determinatzaileei buruz irakurri beharko du. Teoria hori argitu eta gero, zein bi edo hiru datu bilatuko dituzten erabakiko dute (hezkuntza-maila, airearen kalitatea, gazteen langabezia-tasa, tabakismo-indizea, desgaitasunak dituzten pertsonentzako baliabideak, etab., haien erantzukizuna den arloaren arabera) eta talde-lana antolatuko dute, kontuan izanda biltzen duten informazioa dokumentu batean laburbildu beharko dutela besteekin partekatze. Informazioa bilatzeko denbora igaro ondoren, partekatze unea helduko da. Talde guztiek beren datuak azaldu eta gero, gure lurraldeko ongizate-egoeraren lehen balorazioa egingo dugu lehen informazio horien arabera, eta beti izango dugu informazio horretan gehiago sakontzeko aukera.

GAKOAK

Ez da ikerketa erraza, erabil daitezkeen datuen kopurua handia delako eta eredu ugari aurki daitezkeelako. Funtsezkoa izango da ikasleen ondoan egotea frustratzen baldin badira, eta adi ibiltzea datuak eta ondorioak nolabait mugatzeko. Baliteke hasieran osasun-determinatzaileei buruzko azalpen laburra eman behar izatea.

Talde-lanean aritzeko esperientzia da hau, eskura ditugun datuen kopuruaz eta, batez ere, gure ongizatea zehazten duten faktoreez jabetzeko, ez baitira faktore biologikoak edota oinordetzakoak soilik.

10' dinamika aurkezteko / taldeak antolatzeko / zereginak banatzeko.

25' informazioa bilatzeko (denbora amaitu baino 5 minutu lehenago jakinarazi, ikertutakoa nola jaso antola dezaten).

20' partekatze: datuak aurkeztu eta haiekin batera baloratuko ditugu.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke. Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da. Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Informazioa bilatzeko mugikorrak edota ordenagailu eramangarriak.
- Ikerketak aurkezteko proiektorea.

Beste maitasun-istorio batzuk orain

Balkanetako gerrak 1990eko hamarkada markatu zuen Europan: Sarajevo, Bosnia-Herzegovinako hiriburua, setioaren pean odolusten ari zen. Bitartean, Bartzelona Joko Olinpikoen hiriburu bihurtu zen eta Europako hiri moderno gisa distira egiten hasi zen. Urte batzuk beranduago, 1995ean, Dayton-eko Bake Akordioak sinatu ziren gerrari amaiera emateko eta, urte horretan bertan, Bartzelonako Udalak hiriko hamaikagarren barruti izendatu zuen Sarajevo, Bosniako hiriburua berreraikitzen laguntzeko. Nazioarteko lankidetzaproiektu batzuen hasiera izan zen, lankidetz-estandar guztiak gainditu zituztenak aurrekontu eta denbora aldetik, baina, batez ere, herritarren arteko loturen aldetik, gaur egun Bozok eta Clarak irudikatzen dituzten lotura horiek.

Interesa izanez gero, beheko lotura hauetan gehiago iker dezakezue Bartzelona eta Sarajevoren historiari buruz eta harreman historiko horietatik datozen balioei buruz (tolerantzia, diskriminazio eza eta indarkeriarik eza sustatzea):

https://www.ciutatrefugi.barcelona/es/noticia/barcelona-y-sarajevo-25-anos-de-cooperacion-2_1030578

<https://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20150713/54433344352/barcelona-sarajevo-11-distrito.html>

<https://www.lovesongsarajevo.org/>

Gerra hori amaitu zen dagoeneko. Oraintxe bertan, beste gatazka batzuk ari dira gertatzen munduan, eta beste senidetasun- eta lankidetzaharreman batzuk ematen ari dira, edo eman daitezke (edo are hobeto, emanarazi daitezke!). Orain gertatzen ari diren gatazka armatuak ikertzea proposatzen dizuegu, baita beste lurralde eta gizarte batzuekin sortzen ari diren lankidetzaharremanak ere.

Banatu taldea lantalde txikiagoetan.

1) Taldeak gerra-gatazka zer den definitu eta adostu behar du. Definizioa eman eta gero, komeni da informazioa bilatzeko plana adostea eta nolabait mugatzea (tokien, baliabideen edo informazio-iturrien arabera, esaterako), eta taldea osatzen duten pertsonen rolak eta funtzioak zehaztea ikerketa egiteko. Hori guztia idatziz jaso beharko dute eta, ondoren, hurrengo ikerketa-fasea hasiko dute.

2) Atal honetan, oraintxe bertan munduan gerrak non gertatzen ari diren bilatuko dugu, eta aldi berean zer lankidetzaproiektu dauden martxan, instituzionalak izan ala ez.

3) Lantalde bakoitzak aurkitu duena azalduko du: guztiekin partekatu, eta elkarrekin hausnartuko dute. Aurkitutako informazioaren ahozko azalpena emateaz gain, grafikoki ere aurkez dezakete, adibidez, gatazka-guneak eta laguntza-harremanak mapa mutu batean markatuz.

GAKOAK

Bi taldek edo gehiagok leku berberak aurkeztuz gero, une egokia izan daiteke datuak bilatzeko sistemak alderatzeko, edo informazio-iturriak komentatzeko, edota hainbat interpretazio egiteko.

5' dinamika aurkezteko / taldeak antolatzeke.

5' gerraren definizioa adosteko eta bilaketarako sistema zehazteko.

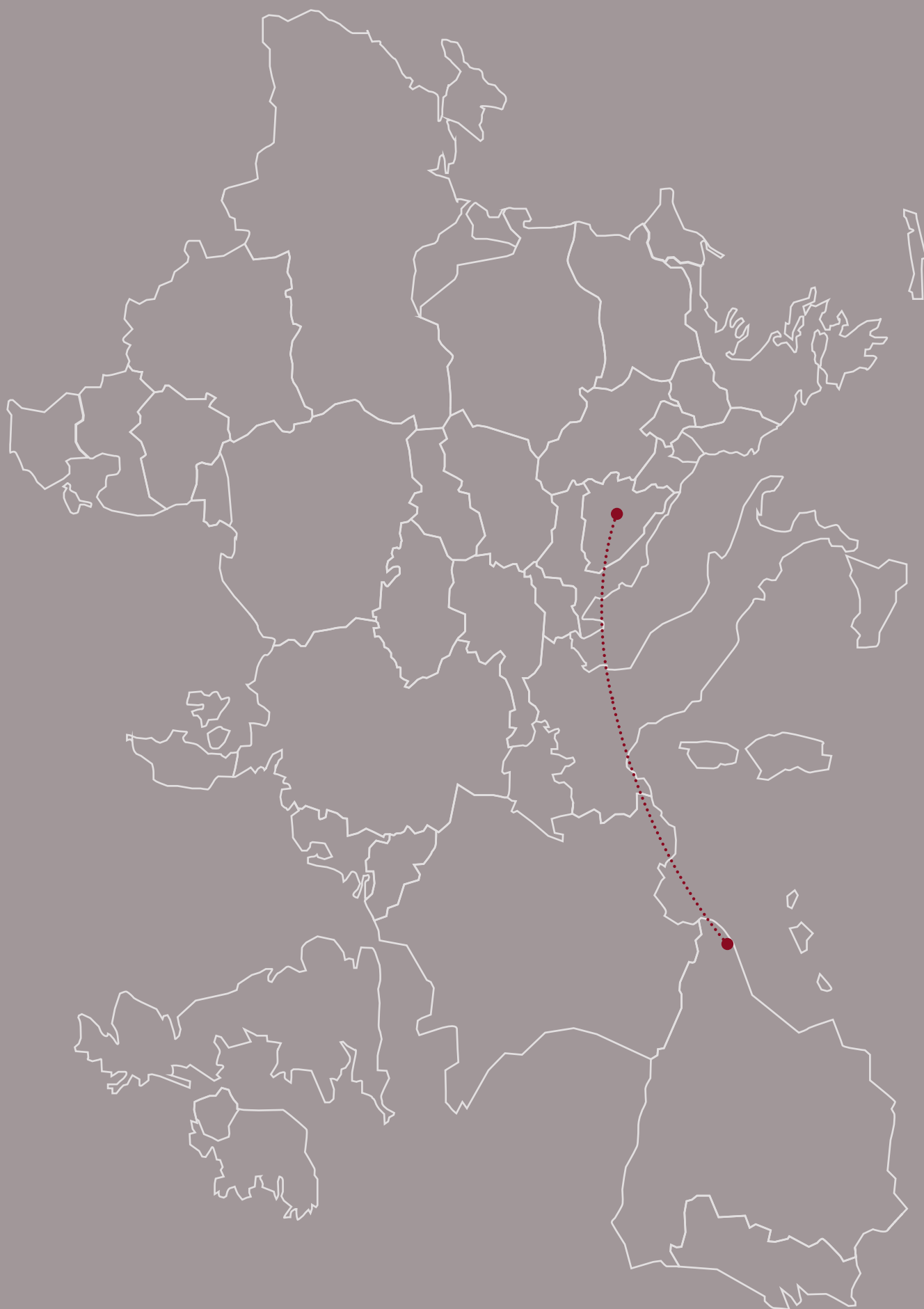
15' informazioa bilatzeko.

15' partekatzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke. Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da. Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Informazioa bilatzeko mugikorak edota ordenagailu eramangarriak.
- Nahi bada, mapamundi mutua aurkezpena egiteko.

Bazen behin...

Bazen behin... Horrela hasten dira ipuin asko, ezta? Gure asmoa da istorio hau, dokumental hau, nola kontatu diguten aztertzea: gidoia, musika, protagonistak, eszenak, lekuak... Zergatik protagonista horiek eta ez beste batzuk? Zergatik musika hori? Zergatik eszena horiek eta ez beste batzuk?

HELBURUAK

- Dokumentalaren ikus-entzunezko hizkuntza zinematografikoa identifikatzea.
- Dokumentalaren atal batzuk esplizitu egitea.
- Musika kulturak, etniak eta belaunaldiak lotzen dituen zubi gisa ulertzea, bai eta askatasunaz hitz egiteko hizkuntza unibertsal gisa ere.

Kantatzek bozkario emaiten

HELBURUA

Bozok Sevdalinka abesten du, nahiz eta bere lehenengo musika-ikasketak jazz musikan egin zituen. Izan ere, Sarajevorekin ere gertatzen zaion bezala, aitortzen du sevdah musikak aukeratu zuela bera. Musika tradizionala eta erabat hiritarra da, ekialdeko, mendebaldeko eta sefardien elementuak elkartzean sortua. Duela bost mende inguru sortu zen eta, dirudienez, Balkanek eta Bosnia-Herzegovinak osatutako eremu ezin pluralagoan eragina duen arrago kulturean du oinarria. Musika hori entzutean, fado, flamenko, bossa nova eta abarren oihartzunak entzun ditzakegu. Zer entzuten duzu zuk?

Nolanahi ere, dirudienez ez du zentzurik musika generoka banatzeak. Sevdalinka estiloko beste abeslari batek, Amira Medunkanin-ek, dioenez: musikaz beraz gain, beste ezerk ez du ardura.

- Zein musikak aukeratu zaituzte zuek?
- Nola da musika zuen bizitzaren parte?
- Zein da zuen soinu-banda?

DINAMIKA

Talde osoaren artean erreproduzio-zerrenda bat sortzea proposatzen dizuegu. Premisa izango da pertsona bakoitzak abesti bakarra aukeratzea eta saioa bideratzen ari denarekin partekatzea, taldeko gainerako kideekin partekatu gabe. Azkenaldian gehien entzuten ari diren abestia izan daiteke, edo beti ondoan izan dutena. **MALDITA** ikusi eta gero burutik atera ezin duten kanta ere izan daiteke, dokumentalean entzun eta ikusi dutenaren oihartzun bezala. Garrantzitsuena musika bera da. Saioaren bitartekariok izango duzue musika-zerrenda hori sortzeko ardura.

** Doan egin daiteke ohiko plataformetan, adibidez, Spotifyk edo Youtubek horretarako aukera ematen dute.*

<https://support.google.com/youtube/answer/57792?hl=es-419&co=GENIE.Platform%3DDesktop>

<https://support.spotify.com/es/article/create-playlists/>

Taldeko kide bakoitzaren berezitasunen batura gisa sortuko dugu zerrenda eta, seguruenik, fusio tankera hartuko du. Gure proposamena zera da, **MALDITA**rekin lan egiten duzuen saioan edo saioetan, horixe izatea zuen soinu-banda. Taldean lan egiteko uneetan, ikertzean, hausnartzean edota sortzean, musika hori izan dezakezue lagun.

GAOAK

Saioa bideratzen duen pertsona musika-zerrendaren arduraduna izatea proposatu dugu, teknologiak ez dezan ganoraz entzutea oztopatu, eta zerrenda sortu ondoren ez dadin beharrezkoa izan berriro esku hartzea. Play botoia sakatu besterik ez dugu egingo.

Abestiak bilatzeko planteamendua talde bakoitzaren lan-helburuetara egokitu daiteke. Zuen lurraldeko abesti tradizionalak bilatzera bideratu dezakezue jarduera, edo zuzenean beste artista batzuen svedah abestiak bila ditzakezue genero horretan sakontzeko, adibidez. Beste aukera bat da tutoretzetan ikasleek bakarka aurkeztea beren kantak, beren buruaz hitz egin dezaten, kantak denen artean entzun beharrean. Askatasunaz edo mugez hitz egiten duten kantetan ere jar dezakezue arreta.

5'-10' dinamika aurkezteko (Sevdah-ren aurkezpena egiteko eman nahi duzuen denboraren arabera).

5' abestia aukeratu eta bidaltzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke. Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da. Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Wifia, ordenagailua eta bozgorailuak.

Gorputzak eta kartelak

HELBURUA

- Arauari jarraitzen dioten gorputzak zalantzan jartzea.
- Publizitatearen inguruko polemika sortzea.

DINAMIKA

Dokumentalaren beraren kartelak aukera ona eskaintzen digu gorputz normatiboez hitz egiteko. Hainbat galdera egin ditzakegu hasteko:

Zure ustez, kartelean irudiak gorputz normatiboa erakusten du?

Nor uste duzu interpelatzen duela irudiak?

Nor gelditzen da kartelean adierazten den horretatik kanpo?

Ez da batere erraza kartel bakarrarekin dokumental oso baten ideia irudikatzea. Ausartzen al zarete? Aldizkari, errotuladore eta abarrekin beste kartel batzuk sor ditzakezue **MALDITA** dokumentalerako.

Eta bukatutakoan, nahi baduzue, gustura jasoko ditugu zuen proposamenak (**documentales@medicumsmundi.es**) eta dokumentalerako kartelen liburutegitxo bat sortuko dugu.

GAKOAK

Proposamena oso sinplea den arren, alde zuretik apur bat prestatzea beharrezkoa da, moztu daitezkeen aldizkariak ekarri behar baitira. Proposamena burutzen den egunerako parte-hartzaile bakoitzak mozteko bizpahiru aldizkari etxetik ekartzea eska dezakegu.

Garrantzitsua da gogoratzea litekeena dela parte-hartzaileen artean eztabaida sortzen duten iritziak agertzea edota pertsona batzuk irainduta sentitzea. Komeni da hasi aurretik arau batzuk adostea, iritziak taldean adierazi ahal izateko errespetuaren muga gainditu gabe eta, hori gertatuko balitz, nola jokatu behar den adosteko: eztabaida une batez gelditu, tonua jaitsi, barkamena eskarazi, irainaren oinarrian dagoen iritzia birformulatu...

5' dinamika aurkezteko.

10' kartelarekin lotutako galderen inguruan hitz egiteko.

20' kartel berriak sortzeko.

10' sortutakoa besteekin partekatzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke. Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da. Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- **MALDITA**ren kartela proiektatuta edo tamaina handiko paperean.
- Aldizkariak.
- Tijeras.
- Pegamentos.
- Rotuladores de colores.
- Cartulinas de colores.
- Folios blancos.

Haien hitzetatik...

Dokumentaletik aukeratutako esaldi batzuetatik abiatuta, taldeak osatzea proposatzen dizuegu; parte-hartzaileen kopuru osoaren arabera, hiruzpalau talde.

Talde bakoitzari esaldi pare bat emango zaio eta egokitu zaien esaldi bakoitzaren alde eta kontra bina argudio emateko eskatuko zaie. Amaitutakoan, talde bakoitzak esaldi bakoitzaren inguruan aurkitutako argudioak partekatuko ditu besteekin.

- **A aukera:** talde bakoitzari ematen zaizkion 2 esaldiak berdinak izatea. Argudioak besteekin partekatzean, antzekotasunak edo desberdintasunak bilatu ahal izango dituzte, talde osoak gai berberen inguruan gogoeta egingo baitu. Proposamen horrek taldearen kohesioa areagotzen du.
- **B aukera:** talde bakoitzari 2 esaldi desberdin ematea. Argudioak besteekin partekatzean, aldeko eta kontrako jarreraren artean eztabaida daiteke, edo esaldi bakoitzarentzako argudio desberdinak eman. Proposamen horrek taldearen aniztasunari arreta handiagoa ematea errazten du.

«**Musikak salbatu ninduen**»

(Bozo Vreco gerraren inguruan).

«**Gure amak leihotako gortinekin egiten zizkigun jantziak**»

(Bozo Vreco gerrako uneen inguruan).

«**Oso zaila da desberdina izatea, baita European ere, edo munduko edozein lekutan**»

(Bozo Vreco).

«**Zaren bezalakoa munduratu zintudan, ez zintuen gizarteak egin horrelakoa**»

(Amak, Milak, Bozo Vreco).

«**Oso gaztetatik jakin dut desberdina nintzela**»

(Bozo Vreco).

«**Eraso edo mehatxu egiten didate naizenagatik, ordezkatzeko dudagatik, inbidia diote nire askatasunari**»

(Bozo Vreco).

«**Dei nazazu nahi duzun bezala: gizon, emakume... hori guztia naiz. Dena naiz**»

(Bozo Vreco).

5' dinamika aurkezteko.

15' taldeka hausnartzeko.

15' partekatu eta eztabaidatzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke. Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da. Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Esaldiak erakusten dituen zerrenda paperean edo pantailan.

Eta orain zer?

Edozein gairen inguruan sakontzeko, **gorputzarekin ere sartu behar da: ekin egin behar da.**

Gure buruari «Eta orain zer?» galtdetzean, gure helburua da behatu eta hausnartu dugun guztia gure jarduera eta aukerekin lotu eta osatzea.

HELBURUAK

- **MALDITAn ikusitako egoeren aurrean, baina arriskurik gabeko giro batean, izango genituzkeen jarrerak eta erreakzioak ezagutu eta esperimentatzea.**
- **Erreakzionatzeko moduak eta horien ondorioak identifikatzea.**

1) Egin dezagun amets

HELBURUA

Talde jakin batzuek bizi duten diskriminazioa nabarmentzea, eta ikusaraztea zer nolako zailtasunak dituzten kargu publikoetan aritzeko.

DINAMIKA

Idea da **Randolpho Lamonie** artista-ehungile brasildarraren karteletatik abiatuta antzeko kartelak sortzeko proposatzea taldeari. Sorkuntza-lan horretarako, garrantzitsua izango da kontuan hartzea etorkizunari begira pentsatu behar dela, agian 10-15 urte barruko etorkizunean eta, batez ere, diskriminazioa jasaten duten pertsonengan pentsatu behar dutela (genero, klase, jatorri, aniztasun afektibo-sexual eta abarrengatik diskriminazioa jasaten dutenengan). Nolakoa izango litzateke gaur egun oso urruna edo pentsaezina dirudien zer-bait hemendik urte batzuetara iragarriko lukeen kartela?

Egin dezagun amets.

5' dinamika aurkezteko.

20' gauzatzeko.

15' emaitzak erakutsi, partekatu eta eztabaidatzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke. Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da. Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALES

- Papera eta pinturak edo koloretako errotuladoreak.
- Koloretako kartulina, aldizkari eta abarrekin ere egin daiteke.
- Ausartenentzat oihalak eta koloretako hariak ere eskaini daitezke (oihalak, hariak, sokak, artaziak...).

Banaka zein taldeka egin daiteke.

Maletak egingo ditugu

[BANAKA LAN EGITEKO DINAMIKA]

HELBURUA

Gerraren ondorioz etxea eta familia utzi behar dituzten pertsonen enpatia sortzea.

DINAMIKA

Herrialde askok bizi dituzte gatazka armatuak eta, ondorioz, jende askok utzi behar izaten du bere bizilekua, etxetik (eta gehienetan familiarengandik) oso urrun dauden beste leku batzuetan asiloa eskatzeko. Taldea osatzen duten pertsonen eskatuko diegu, banaka, post-it batean idazteko zer eramango luketen berekin etxetik alde egin beharko balute. Gogoan izan behar dute maleta batean sartu behar dutela, eta ez dakitela oso ondo ez nora joango diren, ez zenbat denbora beharko duten hara iristeko. Hori pentsatzeko denbora mugatua izango dute, noski.

10' pentsatzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke.
Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da.
Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Idazteko materiala.

Medikuaren kontsultategian

HELBURUA

LGTBIQ+ pertsonen inguruan izan ditzakegun aurreiritziak ikusaraztea.

DINAMIKA

Medikuaren kontsultategian gerta litekeen eszena irudikatzea da asmoa. Pertsonaiak izango dira, alde batetik, medikuarenera doan pertsona (gaixoa) eta, bestetik, medikua.

PERTSONAIK: Gaixoa / Medikua / Erizaina

GENEROARI DAGOKIONEZ: Gizona / Emakumea / Transgeneroa

KONTSULTAREN ARRAZOIA

- Sexu-gaixotasun kutsakor baten emaitzak jasotzea
- Bihotzeko proben emaitzak jasotzea
- Estresari buruzko kontsulta
- Depresioari buruzko kontsulta

GAKOAK

Barne-arauak dinamikarekin hasi aurretik. Hitza ematea, irainak, etab.

Dinamika honetan, garrantzitsua da ager daitezkeen estereotipoak ez epaitu edo zalantzan jartzea; uneoro mantenduko dugu errespetuzko giroa parte-hartzaileen artean. Zalantzan jar litezkeen estereotipoak azaleratzea da ideia. Laguntzaile, irakasle edo bideratzaile zaren aldetik, ahalik eta gutxien hartu beharko zenuke hitza; kontuan izan taldeko kideen artean eztabaidatzen duten guztia askoz hobeto ulertu eta jasoko dutela.

5' dinamika aurkezteko

5' rolak banatzeko.

10' antzezpen bakoitza egiteko.

15' antzezpenen inguruan eztabaidatzeko.

Taldearen arabera, denbora horiek gutxiegi izan daitezke.
Denbora minimoaren gutxi gorabeherako kalkulua da.
Horrelaxe kalkulatu dugu dinamika guztietan.

MATERIALA

- Koloretako paperak, pertsonaien izena, generoa eta kontsultaren arrazoiak idazteko..

Gelditu egiten gara, aurrera jarraitzeko

Mugen inguruan aurretik genituen ideietatik hasita (bai Balkanen mugak bai sexu —eta genero— adierazpenei dagozkienak), eta **MALDITA** ikusi ondoren izan ditugun erreakzio eta jarrerak kontuan hartuta, **zerbait aldatu al da?**

Hausnartzeko ariketa bikoitza proposatzen dizuegu taldera eramateko eta nahi.

HELBURUAK

- Saioan landutakoaren inguruan kontzientzia hartzea, bai norbanako gisa, bai talde gisa.
- Lotura egitea, alde batetik, mugei eta osasunari buruzko ideia eta hausnarketa berrien eta, bestetik, gure eta jendearen bizitzan dituzten ondorioen artean.
- MALDITaren saioa elkarrekin ixtea.

Dinamikak

1)

Hausnarketa banaka egitetik taldeka egitera

Dokumentala ikusi aurretik, hasieran idatzi genituen post-itak edo egin genituen ariketak hartu, irakurri eta gogoraziko ditugu. Ondoren, galdera hauei erantzutea proposatzen dizuegu:

- Zer gehitu edo kenduko zenuke orain MUGA hitzaren definizioan eta horrek norbanako eta kolektiboen osasunean dituen eraginaren azalpenean?
- Zer uste duzu egin dezakezula zuk **zehazki** aldaketak eragiteko?

Aipatu gutxienez 4 ekintza, 2 norbanakoek egin ditzaketenak eta 2 jende gehiago beharko luketenak.

EKINTZA KOLEKTIBOA_TALDE TXIKIA

Bakarkako hausnarketa idatzi eta gero, zera proposatuko diegu, jaikitze, espazioan zehar mugitzeko eta taldean beste pertsona batzuk bilatzeko, beren ekintza berberak edo antzekoak pentsatu dituztenak eta jende gehiago behar dutenak. Binaka, hirunaka edo, agian, baita launaka ere elkartu daitezke. Elkarrekin saioaren sintesia egingo dute, ikusi, eztabaidatu eta hausnartutako guztian funtsezkoa deritzotena azpimarratzeko, eta ekintza antolatu bat proposatuko dute, partekatu dutenaren arabera.

KANPAINA_TALDE HANDIA

Aurkeztu kanpaina edo proposamenak talde osoari.

5' dinamika aurkezteko.

5' erantzunak banaka emateko.

5' nor bere taldea aurkitzeko.

10' sintesia egin eta kanpaina antolatzeko.

10' besteekin partekatzeko.

Tiraka jarraitzeko hari batzuk

Espero dugu ikusi, partekatu, ikertu eta proposatu duzuen guztia bere horretan ez gelditzea.

Hari asko daude tiraka jarraitzeko, pentsamendu- eta ekintza-sareak ehuntzeko, osasunaren inguruan ditugun ikuspegiak zabaltzeko.

Gidan zehar hainbat agertu dira, eta hemen proposamena zabalik duzue musika, testu, liburu eta bideoen zerrenda luzatzen jarrai dezazuen.

Badakizue nora bidali: **documentales@medicushmani.es**.

HELBURUAK

- Zuekin komunikatzeko bidea aktibo mantentzea eta gida bizia izatea.
- MALDITAn proposatzen diguten materiala baino harago joatea, nahi duzuen modura.

MÚSICA

- **BOZO VRECO (Sarajevo)**
Emanaldia 2017an Pirinioetako Hegaldean <https://www.youtube.com/watch?v=VGTGDi425s>
ROYAL STREET ORCHESTRA feat. BOZO VRECO - Crne Oci, 2016 <https://www.youtube.com/watch?v=VGTGDi425s>
Bozo Vrecoren Youtubeko kanala <https://www.youtube.com/channel/UCNqMTsOu0IUE2TqVozOmVvA>
R3 PODCASTA «Rumbo al este» Bozo Vrecoren eskainitako programa https://www.ivoox.com/rumbo-al-este-bozo-vreco-libertad-interior-audios-mp3_rf_25385834_1.html
- **CLARA PEYA (Bartzelona)**
Calma <https://www.youtube.com/watch?v=aNPWerPcLLE>
Clara Peyaren kanala <https://www.youtube.com/channel/UCRLHVqJybtjS50DPP5iAv4w>
Mujer frontera <https://www.youtube.com/watch?v=6BetfskzIMI>
- **SEVDAH MUSIKA**
Gondze Ruza <https://www.youtube.com/watch?v=Jb5jQdRNYJg>
Nada Mamula https://www.youtube.com/watch?v=_3N6sk3bQIE
Sevdah-ri buruz <https://sevdalinkas.com/sobre-lo-sevdah/>

ZINEMA

- **LAERTE-SE (2017):** Laerte Coutinho komikigile brasildarrari buruzko dokumentala. Laertek bizi osoa eman du gizon gisa bizitzen, eta denetarik egin du: hiru seme-alaba izan ditu eta sari ugari jaso ditu bere lan oparoagatik, 60 urterekin erabat aldatu eta bere benetako izaera erakustea erabaki zuen arte, hau da, egiaz emakume zela erakustea. Aldaketa-prozesu hori guztia biñetetan kontatu zuen eta, horri esker, Brasil osoko komikigile ezagunena bihurtu zen. Netflixek egindako dokumentala da, **Lygia Barbosak** (Across the Amazon) eta **Eliane Brum-ek** (Gretchen Filme Estrada) zuzendua. https://www.youtube.com/watch?v=eKHqtdm1_xg.

- **ALWAYS JANE** (2021). **Jane Noury** nerabe transgeneroari eta haren familiari buruzko telesail-dokumentala da, eta haien bizitza erakusten du gaztearen graduazioa hurbiltzen ari den garaian, Jane independizatzeko prestatzen ari delarik. Gaur egungo giro politiko eta sozialak ez du erraza ematen nerabe trans batentzat, baina familiaren baldintzarik gabeko maitasunak asko erraztuko dizkio gauzak Janeri.
<https://www.youtube.com/watch?v=epgl0nIKDyQ>.

WEBGUNEAK

- **www.museari.com**
Artea, arte-hezkuntza, historia eta sexu-aniztasuna sustatzeko online museoa.
- **www.queeridico.es**
Queer blog juridikoa.
- **www.transdiversa.org**
Transdiversa profesional psikosozialez osatutako gizarte-ekimeneko kooperatiba da, eta gutariko gehienak trans gara. Gure esperientzia pertsonal, profesional eta aktibistatik abiatuta, trans errealitateak gizartera hurbiltzen ditugu, gizartea eraldatzeko eta guztiontzako leku bizigarriago bihurtzeko.
- **www.rtve.es/play/audios/wisteria-lane/**
Wisteria Line irratsaioa da; LGTB kolektiboarentzako tokia irratiaeren munduan.
- **www.rainbowrailroad.org/about#work**
Afganistanen LGTBI komunitatea defendatzen eta hari laguntzen ari den GKEa da Rainbow Railroad.
- **www.queeridico.es**
Queer blog juridikoa.
- **www.lovesongsarajevo.org**
Dokumentalaren beraren webgunea, Sarajevo, Bozo eta Clara, svedah eta aniztasunari buruz daki-guna zabaltzen jarraitzeko.

BIDEOAK

- **www.youtube.com/watch?v=dAb_xYVNHOM**
Lesbiana, Gay, Transexual eta Bisexualen estatu-federazioak (LGTBI-FELGTB) egindako bideoa, «Con la voz bien alta». Ezkutuko kamerarekin grabatutako bideo zirraragarria da, non herritarren erreakzioak diskriminazioa salatzen duen eta haren aurkako neurriak hartzea eskatzen duen.
- **www.youtube.com/watch?v=Q87ccko0XCo&list=PLmdn_5jjAirmAc_TyhOoLCOTbmWNj9hDn&index=6**
Homofobiari buruzko bideoa, italieraz.

TESTUAK

- **Laerte Coutinho**, bere izenagatik ezaguna (Laerte), marrazkilari brasildarra da, biñetaglea eta gidoi-laria. Lehenbizi trabesti gisa aitortu zuen bere burua 2009an eta, ondoren, emakume transgenero gisa. https://elpais.com/elpais/2016/01/13/estilo/1452687971_322515.html.
- **Dokumentala grabatzeari buruzko elkarrizketa Bozo Vreco eta Iván Zahinos-i. Elkarrizketan «Sarajevo stereo» deitzen diote dokumentalari eta, Instagramen, «Maldita».** <https://www.elperiodico.com/es/ocio-y-cultura/20210806/bozo-vreco-cantante-11972402>.
- **Zer da Svedah musika?** <https://impedimentatransit.blogspot.com/2010/07/musica-balcanica-sevdah-y-sevda-linka>.
- **Clara Peyari elkarrizketa** <https://www.lavanguardia.com/cultura/musica/20210224/6258579/entrevista-clara-peyanuevo-album-pianisa-activista.html>.

- **Osasuna eta prebentzioa trans pertsonentzat. Osasun Agenteentzako Gida.**
<https://www.unad.org/wp-content/uploads/2021/05/3.-UNAD-bloque-VII-Salud-PersonasTrans.pdf>.
- **«Creciendo sin armarios» gida: LGTBIQA errealitateei buruzko gida**
[http://www.valdepenas.es/VLDSedeWeb/Modulos/VLDPublicaionLibre.nsf/9C74B9F03C-DCC135C12585F200391C9A/\\$FILE/Gu%C3%ADa%20Creciendo%20sin%20armarios.pdf?OpenElement](http://www.valdepenas.es/VLDSedeWeb/Modulos/VLDPublicaionLibre.nsf/9C74B9F03C-DCC135C12585F200391C9A/$FILE/Gu%C3%ADa%20Creciendo%20sin%20armarios.pdf?OpenElement).
- **Transgrender Europe: TGEUren xedea da trans pertsonen eskubideak eta ongizatea bermatzea Europan eta Erdialdeko Asian.**
https://tgeu-org.translate.google/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=es&_x_tr_hl=es&_x_tr_pto=sc.
- **Trans eskubideen mapa Europan eta Erdialdeko Asian.**
<https://tgeu.org/wp-content/uploads/2021/05/tgeu-trans-rights-map-2021-asylum-es.pdf>.
Interactivo <https://transrightsmap.tgeu.org/index>
- **Ba al dakizu zer diren LGBTIQI gabeko guneak?** <https://www.bbc.com/mundo/noticias-54234202>.
- **Zer gertatzen ari da une honetan LGBTI komunitatearekin, adibidez, Afganistanen?**
<https://www.perfil.com/noticias/internacional/los-talibanes-tienen-un-registro-de-homosexuales-con-orden-de-captura-y-ejecucion.phtml>.
- **Diskriminazioaren ardatzak: LGBTIQI errefuxiatuak. Curro Peñaren artikulua Queerídico.**
<https://queeridico.es/credibilidad-de-los-refugiados-lgtbi/>

LIBURUAK

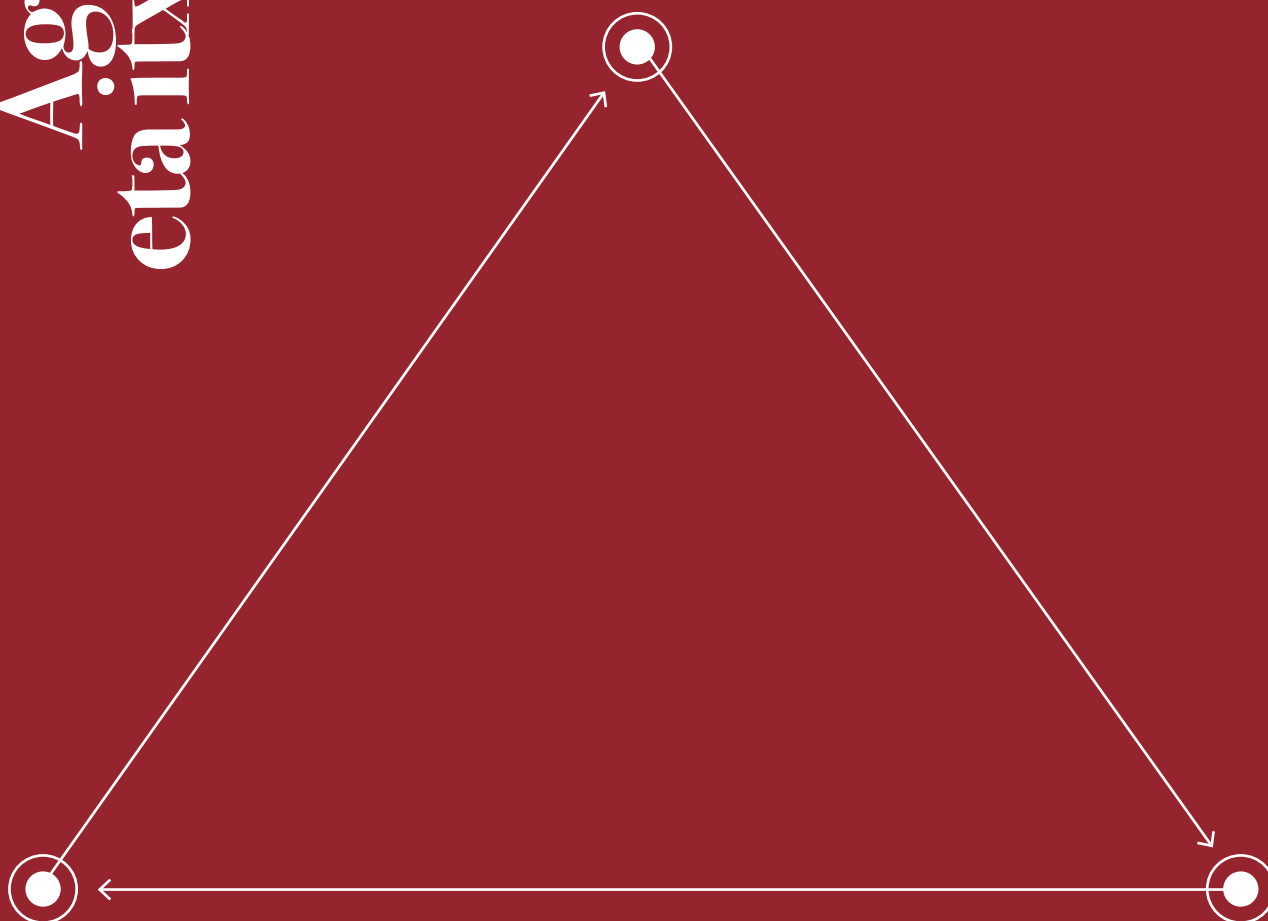
- **LGTB irakasleak, Ricard Huerta, Tirant lo Blanch argitaletxea, 2021eko azaroa.**
LGTB irakasleen esparrua ikusezintasuna izan da orain arte. Sexu-disidentziak ez ditu ondo ikusten gizarteak; horregatik, oraindik ere zaila izaten da argi eta garbi hitz egitea sexu- edo genero-orientazioaz hezkuntzaren munduan. «Ohitura onen» aitzindaritzat hartzen ziren horien partetik jazarpen sistematikoa jasan izan dugu beti. Hainbeste eraso egin digute, ezen beldurra gure bizi-egituraren parte bilakatu baita. Eta beldurra gainditzeko modu bakarra da hari modu irekian aurre egitea. Horregatik uste dugu ikusgarritasuna dela argudiorik onena pertsona bortitz eta fanatikoei erantzuteko, errepresioa kontrol-kode gisa mantendu nahi duten horiei, hain zuzen. Gure eskubideen alde borrokatzen gara, baina baita herritar guztien alde ere. Eta horrek edozein egoerarako balioko lukeen arren, bereziki deigarria suertatzen da hezkuntzaren ikuspegitik hitz egiten dugunean. Liburuan testigantzekin parte hartzen duten pertsonak beren bizipenez hitz egiten digute, bai beren lanbideari dagokionez, bai beren kontu pertsonalei dagokienez. Kontakizun bakoitza oso bizia da, eta LGTB komunitatearen aniztasunari erreparatzeko errealitateen ikuspegi panoramiko ederra osatzen dute. Bestalde, intersektionalitatea ere kontuan hartu da, horregatik barnebildu dira adin desberdinetako irakasleak, jatorri sozial eta ekonomiko desberdinetakoak, espezialitate akademiko ugaritakoak, hainbat ideologiatakoak, leku geografiko askotakoak eta disidentzia modu desberdinetan gauzatzen dutenak, LGTBIQ+ komunitatearen aberastasun eta panorama zabalari leku askotatik begiratzeko.
- **Un puente sobre el Drina, Ivo Andric (Nobel Saria).** Bosnian bazeundete bezala sentitu nahi baduzue.

Agurra eta itxiera

medicusmundi

Gure asmoa izan da Sarajevoren beste alde bat erakustea, gerra, errefuxiatu-eremu, genozidio eta abarrez aparte, eta Bozoren bidez egin dugu, hiriaren ordezkari libre eta ausarta. Askotariko hiri erakutsi nahi genuen, aberastasun kultural handiduna. “Maldita” maitasun-kanta da, Bartzelona eta Sarajevoren arteko lankidetzaren istorioa, Clara eta Bozo

TALDEA

NORAY KOLEKTIBOA

Gida honek aukera eman digu oraindik zuri-beltzean ikusten genuen hiri bat ezagutzeko, gatazka eta mina protagonista izan dituen. Sarajevori buruzko begirada eguneratu eta zabaltzeak, Bozo ezagutu eta haren musikaz gozatzeak, gaur egun hiri horrek dituen kolore guztiak erakutsi dizkigu. Clarak eta Bozok aniztasunean ikasi eta hazteko aukera ekarri dute gida honetara, eta horixe da gure bidea, askotarikoa eta aberatsa.

medicusmundi
Elkarteen Federazioa Espainian
Lanuza, 9, local
28028 Madrid
Tel. 91 319 58 49 / 902 101 065
Fax 91 319 57 38
federacion@medicusmundi.es
www.medicusmundi.es

medicusmundi
Mediterrània
mediterrania@medicusmundi.es
934 184 762

medicusmundi
Sur
sur@medicusmundi.es
958 135 070

medicusmundi
Norte
norte@medicusmundi.es
985 23 22 27

medicusmundi
Araba
alava@medicusmundi.es
945 28 80 31

medicusmundi
Navarra-Aragón-Madrid
nam@medicusmundi.es
948 131 510

Laguntzaileak

**Generalitat
de Catalunya**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

**Ajuntament de
Barcelona**